

Він та один з підпільних діячів організації «Азіяська фундація» вилетів на поїзді до однієї з залізничних станцій Лондону минулого віткріття аплав між рейками 5-річний опак. В той самий момент промчав над ним із швидкістю 70 миль на годину опішній поїзд. На диво, хлопець, крім нервового потрясіння, не зазнав ніякої шкоди.

● Індонезійський уряд закликав, щоб америданська добродішн організація „Азіяська фундація” припинила від імені Ці уряду ц. р. своно діяльність. Ця

жиктїя просовітського президента Сукарна, 30-го листопада минулого року, коли він ніхого див з одної школи, де оглядав виставку учительських приць, змоніки кишла на нього руцьї гранати, які не завдали ніякої шкоди президентові, зате спричинили смерть дев'ятох дітей і поранення багатьох осіб. Прокуратура вимагас карн смертї для трьох атентатчиків і до смертної візницї для четвертого.

СВОБОДА
UKRAINIAN NEWSPAPER PUBLISHED DAILY EXCEPT SUNDAYS, MONDAYS & HOLIDAYS (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

PEREPLATA:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БЛЕФ — ЧИ ЗАГРОЗА ВІЙНИ?

Москва заявила, що вона „не залишиться байдужою“ на випадок збройної інтервенції західних держав у Лівані, при чому висловила також рішуче проти вислання туди міжнародної поліції Об'єднаних Націй. Таким чином Москва підтвердила відому Заходові правду, що залежить її не на заспокоєнні, а на „балканізації“ Середнього Сходу. Об'єднані Нації можуть дістати від уряду СРСР згоду тільки на таку акцію, яка зворотилася б проти будь-якої західної держави, а не проти совєтської самоволі чи поплентацької дії, веденої з благоговіння Москви. Ото ж Совєти підтримали виступ Об'єднаних Націй проти Англії і Франції в обороні Єгипту і погодилися на те, щоб на Середній Схід була вислана міжнародна поліція, яка зайняла б добути Ізраїлем стратегічні пункти в області Газі і над затокою Акабі. Зате Совєти не допустили до будь-якої енергійної акції Об'єднаних Націй в обороні Мадярщини проти терору з боку Москви і її комуністичних прислужників, як не допускають тепер обороняти Ліван проти Об'єднаної Арабської Республіки, яка руками арабських націоналістів вигоріла з середньо-східного вогню нашітани для Москви.

Можливо, що Совєти вживають свого звичного способу — шантажу — знову тільки в характері блефу, — для застрашення, без зміни переводити в діло свої погрози. Але не виключено, що в даному випадку Совєти спробують повторити свою тактику з Корейської війни, з тією різницею, що тоді вони кинули у війну комуністичні „добровольці“, а тепер самі зайнялися б організацією, озброєнням і перекиданням до Лівану мусульманських „добровольців“ з території СРСР, під командуванням передпосередників совєтських старшин. Це означало б перетворення Лівану в „середньосхідного Корей“, з тією різницею, що Америка, мабуть, не повторила б уже тієї помилки, яку зробила зaborою генералові МекАртурові переступати річку Ялу, і не зупинилася б перед нищенням таких „добровольців“ з'єднані на совєтському терені їхнього формування. Іншими словами — це означало б ніби новий світовий війни.

Очевидно, що совєтська погроза, несамовісно від того, чи вона є блефом, чи ні, не змінює факту, що вільний Ліван лежить в інтересі всього вільного світу. Що більше, ця совєтська погроза, що яскравіше підкреслює, що громадянська війна в Лівані не вибухла внаслідок недоволення ліванців політикою теперішнього свого уряду, а була затянута, організована і активно підтримана зброєю та людьми ззовні, через єврейський кордон. Совєтська погроза не залишає сумніву, яку роль виконував би Ліван, коли б перейшов він у сферу впливів політично-військової оцінки Москви-Каїро: Ліван став би тоді етапом на шляху ліквідації всіх інших середньо-східних вільних держав. Коли маленький Ліван не з'являвся погрози Совєтів і звернувся офіційно до Об'єднаних Націй з проханням прислати з'єднання міжнародної поліції, тим більше не може настрашитися тієї погрози організованої в Об'єднаних Націях західній світ.

Вирішальний голос у західному світі мають ЗДА і Англія, і від їхнього рішення залежатиме насправді дальший хід цієї справи. Серед численних пресових коментарів на цю тему читася зазвичай, що на терені Лівану ведеться розгріз між дипломатією Доллеса і Нассера, але — що насправді йде там розгріз між інтересами західного світу і великодержавними інтересами совєто-російської імперії, яка реалізує данню царську мрію — стати твердою ногою над Перською затокою. Відрізати від Заходу середньо-східну нафту, відіізати від Заходу шлях до Індії і південного сходу Азії, підпорядкувати собі маси мусульманських країн Середнього Сходу — ось яка ціль імперіалістичної Росії без урахування її поліції, і задля досягнення цієї цілі варто Москві орудувати всіма засобами: чи блефом, чи війною.

Якби ЗДА знову відступили, обмежившись паперовими протестами, вони назвали б себе не тільки на моральний удар, якого зазнали вже внаслідок своєї пасивності під час мадярської революції, коли не послухали заклику мадярських борців про допомогу. Тепер це була б байдужість не тільки супроти ліванського народу, але й супроти власних найістотніших інтересів — і принципу волі і конкретних інтересів політики, економіки та стратегії. Генеральний секретар ООН Дар Гаммершильд не зміг переконати президента Нассера, щоб він припинив свою гру в Лівані: радіо-силами в Каїро і Дамаску далі нацьковують. Об'єднані Нації стають перед новим іспитом нації свого існування. Але, незалежно від того, чи ООН виконають свою місію, чи ні — місію лідера вільного світу мусить виконати З'єднані Держави.

ПРИРОДА „ПОБРАТИМА СВІТУ“

Один американський письменник назвав колись Америку „побратимом світу“. Цей алітристичний і щедрий для всіх „побратим світу“ не лише могутній своєю військовою силою, знаний своїми господарськими та технічними можливостями, ресурсами, але й визначається своєю незрівняною природною красою.

Журнал для вибагливих читачів, „Галідей“, присвятив число за липень ц. р. (144 стор. великого формату) з численними кольоровими світлинами на цілу сторічку — пізнанню природної краси З'єднаних Держав. Високими горами, широкими морями, розкішними узбережжями, мальовничими річками, рослинністю, птаством та багатим звіриним світом — всім що мають інші континенти, обдарувала мати-природа американську землю!

У редакційній статті цього журналу подано, що ані один новий винахід — не переміг світу, не змінив його вічних законів, навіть не здогнали своїми осягати матерії природи. Тасмичні й закони природи залишилися непорушні, ті самі, бо вони сильніші від людського генія. Символом вишесті природи над модерною людщиною в цій країні є річка-велетень Міссісіпі, стіхія якої й досі не годен опанувати шалений розвиток техніки. Вакцинація д-ра Солка, студії над лістраком і недугами серця, розвиток атомової енергії, міжпланетарні проєкти — це великий триумф людини, але... над її ігноріацією, о обмеженості...

Щоб під час вакацій відірвати своїх читачів від щоденних турбот і проблем, щоб забули вони про світ та політичні потягнення — редакція цього поважного журналу веде їх туди, де вічна краса і гармонія: у вільному царстві природи. Гори в кордонах ЗДА одні з найкращих у світі. Вони найбільші і найбільш тасмичні на Заході, а найкращі щодо формации на Сході. Верхи Сієрра Невади, дікі хребти Скеластих Пір, зокрема пасма Аппалачів викликають різними вершинами Евересту в Азії. Національні парки та резервати з тасмичними чудовими панорамами, як в ЗДА, немає в жадній країні світу. Відвідавши ці гори — мрія кожного американця. Десятки поетів і письменників, тисячі мандрівників-одчайдухів описали свої враження з тих небезпечних теренів. Звіриний світ, птаство і риби, що живуть по озеру, і річках цієї обширної — це тема для окремої книги.

Другою ділянкою безкрайного царства природи в ЗДА є пустелі. Якби їх усіх зібрати в одне, то територія Англії на їхньому тлі виглядала б, як малесенька цятка. Це території найменше знайомі, просто ігноровані нами, читася в цьому журналі. До речі, одна шоста частина території ЗДА — це діні пустелі. В порівнянні з Сагарою та іншими пустелями світу, американська пустеля дас радість і життя, не відстрашує і не збиває людини. Там є сотні мінеральних, цінних джерел, великі й малі водоспади, глибокі провали-кейони та дуже мальовничі простори. Американська пустеля криє в своїх надрах дуже цінні метали та сполічені

А ось засвідчення інж. Дм. Андрієвського (писане від третьої особи):

...Ще 15 вересня Пригода запитавува листом до інж. Андрієвського про Приймака. Від того часу Андр. більше не одержував листів від Пригоди; в кожний раз вони не збереглися. Не знати, чи не листувався він, або Приймак, із ким іншим. Андр. перестав цікавитися цією справою, про яку йому нічого не нагадував. Роздумуючи над нею, він уважав, що висиди, які він бачив від подорожі Пригоди й Приймака, не виправдували того ризика й накладу праці ті кошти, які вимагали.

...Аж ось у вересні 1937 р. Андр. дістає листа від Пригоди, яким заповідається приїзд Приймака. Андр. не добачав рації того приїзду, але, поставлений перед фактом, мусів відбутися побачення і мав повідомити про нього полк. С. К. „За кілька днів після листа Андр. дістає телеграму в українській мові, але латинськими літерами, з того порту, де колись причалив Пригода. В ній Приймак просив приїхати в означене кафе, в якому він має чекати рано від 10 до 12 години і по полудні від 2 до 4, і то протягом трьох днів. Андр. виїхав зойно на другий день, у відпочинок, по полудні, і дізнаючись про Приймака в указаних місцях. До речі, вибираючись на побачення, Андр. умовився з одним приятелем українцем, що він товаришуватиме йому в подорожі і при побаченні, не виявляючи перед Приймаком. Але приятель спізнився на поїзд, і Андр. поїхав сам.

...Від Приймака Андр. довідався, що він прибув закордон совєтським кораблем, на якому був радіотелеграфіст. Говорячи про це, він не робив враження, що брав поважно своє становище. З розмови виявилось, що Приймак запрошив на побачення також інших осіб, як зрозумів Андр., із оточення полк. С. К., але кого власне не пригадав. Нічого важного Приймак не сказав Андр.-му, і цей останній дістав переконання, що рація його приїзду полягала в побаченні з іншими особами. Він уважав кілька витяжок з української

Любомир Винар

МАЗЕПИНСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ

Уже довгий час на сторінках української періодичної преси обговорюється питання відзначення 250-ліття смерті гетьмана Івана Мазепи, що припадає на осінь 1959-го року. В першу чергу слід відмітити статтю проф. В. Доманицького „Мазепинський ювілей“ („Свобода“, ч. 35, 36, 37) і замітку проф. Романа Смал-Стоцького „Мазепинська річниця“ („Свобода“, ч. 90).

Проєкт проф. В. Доманицького охоплює два основні чинники-підходи: суспільно-громадський і науковий. Перша частина проєкту, що відноситься до відзначення ювілею широкими колами громадянства, мабуть через свою обширність і переваженість (накручення фільму „Іван Мазепа“, створення мандрівного Мазепинського театру, драми, опери, балету, творення „дурних прихильників“ гетьмана І. Мазепи і т. д.) не знайшла загальної підтримки і тому не увінчалася успіхом. Друга частина проєкту, присвячена вкладам українських науковців у майбутній ювілейний святкування, на нашу думку, не була повністю висчерпана. Проте, проф. В. Доманицькому належить признати за піонерську працю в напрямку величю відзначення ювілею.

У своїй цінній статті проф. Р. Смал-Стоцький наголошує головним публіцистично-пропагандистично-стороню святкування серед американців, включно з проєктом видання американської поштової марки з Мазепою і Байроном. У висліді спеціальних засідань УНК в ЗДА і КУК в Канзасі — в цих двох країнах створилися окремі комітети, що мають унапрямувати підготовку до святкування. Вирішено питання, як найдоцільніше і найкраще відзначити цю знаменну дату, як утримати цей 250-літній ювілей великого гетьмана в скверній світовій культурі?

С два головні аспекти розв'язки цього засадничого питання: науковий і суспільно-громадський. На нашу скромну думку, багато важливішого з розв'язки мазепинства в науковій площині. Виродкування англіської мовою „дефектних“ соціальних науко-історичних монографій проф. І. Мазепи, його життя і політичної діяльності, публікації наукових розвідок українських істориків у чужомовних історичних журналах — залишають тривкий слід у світовій науці. Думасмо, що такі цінні поважні видання в чужій і рідкій мові най-

66 мільйонів акрів самого шпилькового лісу! Там знаходимо древня-велетні на дістяті стіп заввишки і на десятистіп завширшки. В лісах Сієрра Невади і в Каліфорнії ростуть найбільші в світі дерева, наприклад, червоний секвоя, що має 364 стіп висоти. Також найстарішим деревом світу можуть похвалитися ЗДА: каліфорнійське сосно, вік якої обчислюють на чотири тисячі років! З-поміж 50-ти тисяч порід дерев, знайомих у світі, 845 порід росте в ЗДА. В Європі росте лише 385 порід дерев.

Надзвичайна природа країни з найбільшою славою і гордістю „побратима світу“.

К. Т.

краще відзначимо цей знаменний ювілей. Проф. В. Доманицький у своїй статті заступає думку передавання вже друкованих мазепинських праць. Такий підхід лише частинно себе оправдує. Нам треба намагатися видати нові, ще недруковані праці, які зрештою були б минулі історичні концепції і дали б нове синтетичне навіслення Мазепинської доби.

Постає питання, якими не друкованими працями диспонує українська наука? Відповідь на це питання дає новодрукована „Українська історіографія“.

Тут у першу чергу слід згадати неопубліковані монографії нашого визначного історика проф. д-ра Олександра Оглобля, а саме: „Гетьман Іван Мазепа та його доба“ і „Іконографія Івана Мазепи“. Перша праця — це синтез кількадесятилітніх дослідів над Мазепинською добою і діяльністю І. Мазепи, утруднена на численних джерелах і літературі. На окреме відзначення заслуговує використання матеріалу дотепер невідомих московських архівів джерел. Друга праця присвячена розв'язці складної проблеми Мазепинської іконографії. Думасмо, що вже найвищий час, щоб появилися поважна історична студія, яка показала б дійсне обличчя нашого гетьмана.

Проф. Омелян Прицак ще в 1939-му році виготовив докладну бібліографію Мазепинської доби, що мала бути видана як III том збірки „Мазепа“ — Українського Наукового Інституту в Варшаві. Війна цьому перешкодила. При повторенні цієї описової бібліографії публікаціями 1940-их і 1950-их років, ця праця стала б необхідним довідником для кожного мазепинствознавця, а разом давала б правдивий образ мазепинських студій. Як відомо, ішній дослідник. О. д-р П. Хрущ опрацював монографію „Іван Мазепа та гетьманство“. Ця праця утруднювана не лише на опублікованих джерелах і літературі, але й на досі невідомих архівних матеріалах з країнських збірок.

Дуже можливо, що серед рукописної спадщини проф. В. Крупицького залишилися якісь неопубліковані розвідки про Мазепинський добу. Цю справу треба було б виконати. Також відомо, що підготовлявся до видання Мазепинський збірник УВАН'у.

Якби нам, при спільному зусиллі й зрозумінні, вдалося всі ці праці видати англіською або українською мовою, це було б великим здобутком і тріумфом української науки і нашої еміграційної спільноти, найповажнішим відзначенням ювілею І. Мазепи.

Друкування наукова праця має в чужинному світі багато більшш потому вагу, як, наприклад, творення спеціальних мазепинських хорів, гуртків тощо. Українська громада, без сумніву, гідно відзначити 250-літній ювілей І. Мазепи величними академічними святами. Однак, йде про те, щоб за цією діяльністю і короткотривалими успіхами ми не забули основної цілі відзначення Мазепинських рокоів: збудування тривкого пам'ятника І. Мазепи і його доби в світовій культурі.

З наших буднів

ВСЮДИ ЦЯ КОНКУРЕНЦІЯ!

Конкуренція, чи по-нашому „конкетція“ — на одне виходить. Факт є фактом, що з нею стрітяться в нашій сумній дійсності на кожному кроці.

От, скажімо, недавно випустив я в світ книжчину. З бідою, з моголою, книжка розлазилася, дякуючи добрим приятелям, які зробили її рекламу, що це — гумористична повість, хоч я сам трактую її за ріг серйозну і патрістичну.

Аж тут — трах-тах! — і пан Платон Стасюк випускає свою повість! Дуже інтересний твір, та й це до того в твердих налігатурках! „Вел“, — каже мій Сурмаг, — і що тепер буде? Я багу, що пан Стасюк хоче вас зарізати?..

Зарізати не зарізати, але конкетція, безумовно, поважає. Заслужений бізнесмен і патріот, пан Платон Стасюк — особа знава й шанована в цілій Америці. Кулі женої, скитальницької, до цього рясніють! Колега Славко Пастушенко, занедавши письмом носом, зразу кинувся на книжку п. Стасюка і закупив весь наклак. А Пастушенко, відомо, ріг, не купує kota в мішку!

Що мене ще рятє від повного розрому, це те, що моя книжка з байками образками Любка Гуцалюка. Якби так пан Стасюк дав до свого твору кольорові ілюстрації в красних і смачних виробів своєї фірми, то я лежав би зі своїм „Горем“ на обог лавках!

Але біда сама не ходить, вона любить товариство. Ще я добре не протуляв після появи конкурентної книжки п. Стасюка, як тут приходить до моєї канцелярії у фірмі „ЕКО“ п. Владзю Змії-та й каже:

І кер.

„ДЖИНГІЗ-ХАН З АТОМОВОЮ БОМБОЮ“

Лондон. — „Джингиз-хан з атомовою бомбою“ — так називається письменник Лен Толстой царя російського, а який злочин, виконаний в столиці Мадридщини. Вступу в його власній державі та в інших країнах. Ці неслухави діла теперішнього диктатора СРСР. Напр., щоденник „Манчестер Гардіан“ з 20 червня пише: „Політика Будашету, зовсім ясно, що став на чолі протипути російському імперіалізму в жовтні-листопаді 1956 року.“

Джингиз-хан був у 13 столітті володарем найбільшої імперії світу. Його держава була створена воюваннями енергією кошовиків Монголії і простягалася від Карпат до Тихого океану і до Південно-Китайського моря. Не тільки силою, але й страхом, кривавим терором панували монголи-татари над підбитими народами. Монгольські володарі мали, як на той час, передову військову техніку, якою перемагали противників: це була рухлива, дисциплінована кіннота і засоби для облоги міст. Вони уживали таранів, якими проломлювали міські мури. Так взято 1240-го року Київ.

У 20 стол. на місце царської імперії, що вже спорохнїла, прийшла нова воєнна влада — комуністична партія. Ця більшовицька імперія має більш технічні засоби, ніж мала царська Росія. В руках московського уряду не тільки численні армії, флоти і летунство, але також атомова зброя. Кремль не зменшує своєї агресивності, хоч уряд Хрущова в Москві невпинно веде „мирову пропаганду“. Ця пропаганда впливала на народні маси в різних країнах і навіть на визначних діячів політики й науки (А. Бебан, лорд Расселл, Кінг Голл і ін. в Англії).

Цинічне, обдумане вбивство Імре Надя, Малетера й інших членів угорського уряду, по-

— Ой, березіть, бо я зроблю вам страшний конкурент!

— Господи! — скрикнула я розпуливо. — Та не вжв випускає книжку про театр?

— Книжку не книжку, і рекорди, сиріг, платівки, „Лонг-плейн“, або по-нашому „на довше гране“. Новинка на нашому ринку, надзвичайна нова!

Виявляється, що це справді новинка! Що наш Змії-кот вав на сеніляну, протго, ідею: насамперед позицію гроші в „Самопомогі“, а потім зорганізував видавничтво рекордів „УТА“, яке на днях випускає три платівки з записом художнього гитання таких мистців слова і сцени, як й-ні Олімпія Добровольська і Лосіа Гірка. Наші корифеї нагнутають твори Шевченка, Степанька, Вішні, казки Наталі Забіли, є навіть один монолוג найбільшого філософа еміграції, Гріція Зозулі!

А коли ми вже при новинках і рекордах, то зради вам секрет, що й „Арка“ випускала недавно першу класу платівку. Сніває п-ні Наталя Андрусів із Філадельфії, амузас в соцілку Владзю Баб'як, а пані Ядвельська прирзас їх на фортепіані. Пані Андрусів співає гудесну пісню Балтаровича „Чорна хмара в полінош“.

Та так співає, аж аж серце крає! Я сам хот і не зупиці, а сильно це переживаю, та вже мій приятель, Михас Мороз, то такі плазє ревниці словами при словах: „такко - важко на тузичні“.

— Ой, Боже! Таке мале, а таке жаліє! — сказав лаб Уля з „МиниМазайла“.

І кер.

Свен Оуацький

ШЛЯХОМ НА РОТТЕРДАМ

(До 20-ліття трагічної смерті с. а. полк. С. Коновальця)

(26)

„Назавгал, стверджував він, що робота йде, але про деталі не знає; хотів подати Вождєві персональний склад центру, але це може сказати лише Вождєві. Ми доповнили код. Я передав йому більшу кількість літератури, яку він частинками заніс на корабель. Корабля я не бачив, хоч пропонував Вельмудові, щоб мені показав. Твєдив він, однак, що це може навести на слід. Все ж таки, ввечері я пішов над навал і бачив там два більшовицькі кораблі, товарові. Однак, назви тяжко було мені побачити. Вельмуд оповідав мені, що він повинен служити радєшта. Я настирливо клав питання йому відносно техніки його приїзду. Вельмуд відповідав повздрядливо досить, але заприпитив, чи він неспокійний, що я підозрював його, що він говорить неправду. На одну з чергових зустрічей приніс мені кілька речей з поклади: кілька плявчаті, трохи білого хліба, пасту до зупів тамошнього виробу та папірці від цукорки. Я зрозумів, що це на доказ, що він звідти приїхав. Я це від нього взяв і привіз із собою, що було відповідо використано.

„По повороті я бачився з Вождєм. Точно передав зміст балачок з Вельмудом, підкреслюючи одночасно, що я заприпитав зміну в нього, а поведінка його виглядала для мене підозрілою. Це саме передав Грібівському, по його повороті з-за океану. Грібівський виявив велике невдоволення, коли довідався, що Вельмудові передано гроші...“

Книжка в часописі — найважливіша в домі культурної людини.

оповіданням Барановського, який своє оповідання загато зсизуєвав. Думасмо, що оповідання Андр. в тих частинах, що торкаються його побачень з Бар-ним та Приймаком, точніше.

Згадка Андр-го про ген. Мюлера, якого пірвання припадає саме на час призначеного полк. С. Коновальцеві побачення, вказує дуже ясно, якої небезпеки уникнув тоді полковник, не з'явившись до вказаного порту. Не виключено, що та небезпека загрожувала всім тим особам, яким було призначено побачення, але, з огляду на відсутність ф-ловної особи, себто полк. С. К., намічений акт не був зрєалізований, щоб завчасно не відкрити карти. Може бути, що й усіх малоса в той чи інший спосіб захопити на совєтський корабель...
